

ЗоСК в ст. 13 закрепляє ряд обязательных требований, которым должен соответствовать претендент на вступление в члены сельскохозяйственного производственного кооператива. Членами производственного кооператива могут быть граждане Российской Федерации, достигшие возраста 16 лет, признающие устав кооператива, в который они вступают, и принимающие личное трудовое участие в его деятельности. ЗоСК в данном определении ничего не говорит еще об одной обязанности лица, вступающего в кооператив, а именно, об обязанности внести паевой взнос в паевой фонд кооператива. В то же время, ст. 35 ЗоСК говорит о том, что лицо, вступающее в кооператив после его государственной регистрации, уплачивает обязательный паевой взнос в порядке и в сроки, установленные уставом кооператива. Поэтому, на наш взгляд, условия вступления в члены сельскохозяйственного производственного кооператива, изложенные в ст. 13 ЗоСК, необходимо дополнить обязанностью вновь вступающего внести паевой взнос в паевой фонд кооператива в размере и в сроки, предусмотренные уставом кооператива.

Кроме того, ЗоСК говорит о том, что членами сельскохозяйственного производственного кооператива могут быть исключительно граждане Российской Федерации. Лица без гражданства (апатриды), иностранные граждане и юридические лица, независимо от их организационно-правовых форм и форм собственности, могут быть только ассоциированными членами. На наш взгляд, ЗоСК неправильно умалчивает о такой категории, как лица с двойным гражданством (бипатриды). Предполагается возможным предоставить таким лицам возможность быть членами сельскохозяйственных производственных кооперативов в том случае, если одно гражданство у них российское, и если они постоянно проживают на территории Российской Федерации.

ЗоСК ввел институт ассоциированного членства в сельскохозяйственном производственном кооперативе, но и до настоящего времени в юридической литературе не сложилось однозначного отношения к данному понятию. Окажется ли оправданным заимствование опыта США, Германии и ряда других стран, покажет время.

Ассоциированное членство допускается в сельскохозяйственном производственном кооперативе только в том случае, если это указано в его уставе. Таким образом, кооперативу предоставляется право самостоятельно определять необходимость привлечения ассоциированных членов и материальных (денежных) ресурсов в виде их паевых взносов. То есть в уставе кооператива должно быть четко зафиксировано, предусматривается ли возможность вступления в данный кооператив в качестве ассоциированного члена.

Необходимо отметить, что ЗоСК не предъявляет к ассоциированным членам таких строгих требований, как к членам кооператива. Единственное законодательно закрепленное условие, которое они должны выполнить - внести паевой взнос, который дает им право на получение дивидендов от деятельности кооператива. В то же время, ассоциированные члены лишены права голоса при решении вопросов на общем собрании кооператива за исключением случаев, когда в устав вносятся изменения, связанные с условиями их членства и когда они являются работниками данного кооператива.

ЗоСК регламентирует определенный порядок приема в члены сельскохозяйственного производственного кооператива, который является единым как для членов, так и для ассоциированных членов. Вначале претендент подает в правление кооператива заявление с просьбой о приеме его в члены кооператива. ЗоСК ничего не говорит о форме заявления, хотя, на наш взгляд, наиболее предпочтительной является письменная форма. Первоначально данное заявление рассматривает правление кооператива. Ст. 15 ЗоСК закрепляет, что решение правления о приеме нового члена подлежит утверждению наблюдательным советом кооператива, а при его отсутствии - общим собранием. Однако правление может вынести решение принять данное лицо в члены кооператива или отказать ему в приеме. А так как окончательное решение вопроса о приеме в члены кооператива относится к исключительной компетенции общего собрания, то, независимо от принятого решения и от своего отношения к кандидату в члены кооператива, правление должно передать свой вердикт на утверждение наблюдательного совета (в случае, если он создан в данном кооперативе), а затем и общего собрания. Поэтому норму ст. 15 следует сформулировать следующим образом: решение правления кооператива о приеме нового члена или об отказе в приеме подлежит утверждению наблюдательным советом (в случае, если он создан в данном кооперативе), а затем общим собранием. Мотивированное решение об отказе должно быть сообщено заявителю в письменной форме. Последнему предоставляется право обжаловать данное решение на общем собрании членов кооператива. Кроме того, заявителю, после устранения причин отказа, может вновь подать заявление о приеме в сельскохозяйственный производственный кооператив.

¹ См.: Федеральный закон "О сельскохозяйственной кооперации" от 8.12.1995 (с изменениями и дополнениями от 7.03.1997, 18.02.1999) // СЗ РФ, 1995, № 50, ст. 4870; 1997, № 10, ст. 1120; 1999, № 8, ст. 973.

Р. Кірін,
асpirант Київського національного університету
ім. Тараса Шевченка, кандидат технічних наук

ПРОМИСЛОВА ТА ДОСЛІДНО-ПРОМИСЛОВА РОЗРОБКА РКК¹: РОЗМЕЖУВАННЯ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Статус об'єкта права власності Українського народу, яким, серед інших природних ресурсів, володіють і надра, вимагає їх ефективної правової охорони. На жаль, слід констатувати, що не завжди виключна народна власність використовується в межах закону, внаслідок наявності як суб'єктивних так і об'єктивних причин.

Актуальність дослідження, що проведено, підтверджується відсутністю не тільки науково-практичних робіт, а й тривалий час – нормативно-правових актів із розмежування окремих видів надроприємств, закріплених Кодексом України про надра (КпН).

Такий стан питання висвітлив поширення безконтрольного видобування та реалізації корисних копалин загальнодержавного значення (ЗДЗ) в промислових обсягах під прикриттям дослідно-промислової розробки (ДПР) РКК.

Ст.14 КпН серед інших виділяє два основних види користування надрами:

- 1) геологічне вивчення надр, в тому числі ДПР РКК ЗДЗ;
- 2) видобування корисних копалин.

Головною об'єднуючою ознакою, за якою ці два види надроприємств можуть бути кваліфіковані як такі, що мають одинаковий правовий режим, є наявність в них обох такого юридично значущого технологічного процесу, як видобування корисних копалин.

Так, гірничодобувне підприємство ЗАТ "UOG", фактично промислово розробляючи NS родовище ЗДЗ корисних копалин, юридично мало дозвіл лише на його геологічне вивчення. Виконані дослідження щодо диференціації правових режимів ПР РКК та ДПР РКК дозволили природоохоронному міжрайонному прокурору захиstitи мінерально-сировинні інтереси держави.

Основні результати, представляючи певний науково-практичний інтерес в сфері визначення критеріїв порівняння та їх змісту, полягають у наступному.

1. За критерієм мети (виду) надрокористування, що фіксується у відповідному дозволі державного органу ліцензування, констатуємо таке:

- 1) мета ДПР РКК – геологічне вивчення надр (ст.ст. 14, 20 КпН);
- 2) мета ПР РКК – видобування корисних копалин (ст.ст. 14, 17 КпН).

2. Спираючись на положення ч. 2 ст. 37 КпН, можна зазначити, що проведення робіт по геологічному вивченням надр організується та координується Державною геологічною службою (ДГС) Мінекоресурсів. В свою чергу, видобування корисних копалин організується галузевим міністерством в залежності від виду корисних копалин (Мінпаливнерго, Мінпромполітики). Тобто за цим критерієм, розрізняємо:

- 1) орган державного регулювання ДПР – ДГС Мінекоресурсів;
- 2) орган державного регулювання ПР – галузеве міністерство.

3. За веденням робіт по геологічному вивченням надр і їх використанням здійснюється державний контроль і нагляд:

- a) державний геологічний контроль здійснюється Мінекоресурсів та його органами на місцях (ст. 62 КпН);
- b) державний гірничий нагляд здійснюється Держнаглядохоронпраці (ДНОП) та його органами на місцях (ст. 63 КпН).

За критерієм органу та виду перевірки можна розмежувати:

- 1) орган та вид перевірки ДПР РКК – ДГС Мінекоресурсів, державний геологічний контроль;
- 2) орган та вид перевірки ПР РКК – ДНОП Мінпраці, державний гірничий нагляд.

4. Ст. 19 КпН розрізняє види надання надр у користування з наданням та без надання гірничого відводу. За цим критерієм також можна розмежувати види надрокористування, що досліджуються:

- 1) надання надр для ДПР РКК – без надання гірничого відводу (ст. 20 КпН);
- 2) надання надр для ПР РКК – з наданням гірничого відводу (ст. 17 КпН).

5. Згідно зі ст. 20 КпН та Положення про ДПР РКК ЗДЗ підставою для проведення ДПР є проект цих робіт, який є складовою частиною загального проекту геологорозвідувальних робіт (ГРР). Розробка родовищ твердих, рідких і газоподібних корисних копалин провадиться згідно з затвердженими проектами та планами робіт, правилами технічної експлуатації¹ та охорони надр². Ст. 24 Гірничого Закону України (ГЗУ) серед документів, що дають право на проведення гірничих робіт виділяє технічний проект та іншу технічну документацію (календарні плани розвитку гірничих робіт, проекти, паспорти, схеми), яка повинна вестися відповідно до правил безпеки.

За критерієм підстав проведення маємо:

- 1) підстави для проведення ДПР – проект ДПР;
- 2) підстави для проведення ПР – технічний проект, паспорт, план гірничих робіт.

6. Законодавством та відомчими нормативно-правовими актами висуваються також і різні вимоги до проведення цих видів користування надрами:

- 1) вимоги щодо ДПР РКК – ст.38 КпН, п.2 Положення;
- 2) вимоги при ПР РКК – ст.53 КпН, ПТЕ, ПБ.

7. Роботи по геологічному вивченням надр підлягають обов'язковій державній реєстрації та обліку. Державна реєстрація та облік робіт по геологічному вивченням надр провадяться Державним інформаційним геологічним фондом України (Геоінформом) ДГС (ст. 39 КпН).

Розвідані РКК, у тому числі техногенні, або їх ділянки, запаси корисних копалин (ЗКК), які оцінено, включаються до Державного фонду РКК і передаються до промислового освоєння (ст. 40 КпН). У відповідності із ст.42 КпН, родовища, в тому числі техногенні, запаси і прояви корисних копалин підлягають обліку у державному кадастру родовищ і проявів корисних копалин (ДК РПКК) та державному балансі запасів корисних копалин (ДБ ЗКК).

Таким чином, за критерієм місця обліку, ці види надрокористування розмежовуються так:

- 1) місце обліку ДПР РКК - Державний інформаційний геологічний фонд України;
- 2) місце обліку ПР РКК - Державний фонд РКК.

8. Згадані види користування надрами мають також різні об'єкти. За ступенем підготовленості до промислового освоєння виявлені РКК поділяються на:

а) підготовлені для проведення розвідувальних робіт, включаючи ДПР з метою детальної геолого-економічної оцінки (ГЕО) ЗКК;

б) підготовлені для промислового освоєння з метою видобування корисних копалин.

Тобто за критерієм об'єкта користування, зазначимо:

- 1) об'єкт користування ДПР РКК – РКК, підготовлені для проведення розвідувальних робіт;
- 2) об'єкт користування ПР РКК – РКК, підготовлені для промислового освоєння.

9. За критерієм строку проведення робіт, ДПР та ПР родовищ розрізняються наступним чином:

- 1) строк проведення ДПР РКК – до 5 років;
- 2) строк проведення ПР РКК – до 20 років.

10. Обсяг мінеральної сировини, що передбачається до вилучення в період ДПР, не повинен перевищувати 10 % від попередньо оцінених на родовищі ЗКК. В той час, як ст. 18 ГЗУ вимагає від суб'єктів проведення гірничих робіт забезпечення максимально можливої виїмки корисних копалин.

Таким чином, за критерієм обсягу видобування мінеральної сировини, маємо:

- 1) обсяг видобування при ДПР РКК – до 10 % попередньо оцінених ЗКК;
- 2) обсяг видобування при ПР РКК – до 100 % оцінених як промислові ЗКК.

¹ тут і далі РКК – родовище корисних копалин.

² наприклад: Правила технической эксплуатации угольных и сланцевых шахт. – М.: Недра, 1976. – 303 с.

³ наприклад: Единые правила охраны недр при разработке месторождений твердых полезных ископаемых. – М.: Недра, 1987. – 60 с.

⁴ наприклад: Правила безпеки у вугільних шахтах. ДНАОП 1.1.30-1.01-00. – К.: Держнаглядохоронпраці, 2001. – 496 с.